

DOI: [10.32702/2307-2156-2019.1.20](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.1.20)

УДК 351

*Є. А. Вилгін,
к. держ. упр., доцент кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом*

ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНО- БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

*Evgen Vilgin
Ph.D., Associate Professor of the Department of Public Administration
Interregional Academy of Personnel Management*

TOOLS FOR IMPROVING THE RESULTS OF THE REGIONAL INVESTMENT AND BUILDING COMPLEX FUNCTIONING

Зазначено, що нові підходи до формування механізмів регулювання діяльності підприємств регіонального інвестиційно-будівельного комплексу (РІБК) дозволить нам прискорити процес формування інвестиційно-будівельного ринку і підвищити результативність функціонування організацій і підприємств будівельної галузі. Перш за все, необхідно визначитися з тим, що може включати в себе об'єкт оцінки як система: суб'єкти, що знаходяться у стосунках один з одним; об'єкти; інфраструктуру (банки, товарні та сировинні біржі, брокерські фірми і контори, пенсійні та страхові фонди, іпотечні фірми та ін.); ринкові механізми (ціна, відсотки за кредит та тощо); державний контроль і регулювання ринку, аудиторські підтримки малого бізнесу, фонди підтримки малого бізнесу, судові органи.

Запропоновано для створення системи регулювання регіонального інвестиційно-будівельного комплексу використовувати статистичні дані, які характеризують стан інвестиційного циклу і ключових елементів інвестиційно - будівельного комплексу: ринку інвестицій, фінансів, факторів виробництва, кінцевих товарів і послуг. Як відомо, економічна ефективність характеризує господарську доцільність прийнятих рішень і визначається як відношення ефекту до витрат, пов'язаного з досягненням певного ефекту. За радянських часів нижня межа їх ефективності капітальних вкладень регулювався спеціально зафіксованими нормативами, які встановлювалися для народного господарства в цілому, галузей та первинних ланок.

Визначено, що у новій методиці було враховано і наявність всіляких учасників проекту, відмінність їх інтересів, оцінок вартості капіталу: була введена практика розрахунку різних видів ефективності - комерційної, громадської, регіональної, бюджетної та тощо. Разом з тим встановити, функціонують чи введені в експлуатацію виробничі об'єкти, випускають вони продукцію і яка рентабельність по відношенню до галузевої норми цих виробництв, представляє велику складність. Це пов'язано з тим, що на даний момент практично відсутній офіційно публікується інформація, яка характеризує реальний

економічний стан виробничих потужностей, які були введені в рамках державних адресних інвестиційних програм.

It is noted that new approaches to the formation of mechanisms of regulation of activity of enterprises of the regional investment and construction complex (RIBC) will allow us to accelerate the process of formation of the investment and construction market and increase the efficiency of functioning of organizations and enterprises of the construction industry. First of all, it is necessary to determine what may include the object of evaluation as a system: entities that are in relationship with each other; objects; infrastructure (banks, commodity and commodity exchanges, brokerage firms and offices, pension and insurance funds, mortgage firms, etc.); market mechanisms (price, interest on a loan, etc.); state control and regulation of the market, small business auditing support, small business support funds, judicial bodies.

It is suggested to use statistical data that characterizes the status of the investment cycle and the key elements of the investment and construction complex: the investment market, finance, factors of production, final goods and services, to create a system of regulation of the regional investment and construction complex. As you know, economic efficiency characterizes the economic feasibility of the decisions and is defined as the ratio of the effect to the costs associated with the achievement of a certain effect. In Soviet times, the lower limit of their efficiency of capital investments was regulated by specially fixed norms, which were established for the national economy as a whole, branches and primary units.

It is determined that the new method took into account both the presence of various project participants, the difference between their interests, estimates of the value of capital: the practice of calculating various types of efficiency - commercial, public, regional, budget, etc. - was introduced. However, establish, operate or put into operation production facilities, produce their products and profitability in relation to the sectoral norm of these industries, presents a great deal of complexity. This is due to the fact that at present there is practically no official publication of information that characterizes the real economic situation of production capacities, which were introduced within the framework of state targeted investment programs.

Ключові слова: *регіональний інвестиційно-будівельний комплекс; інструменти підвищення результативності; будівельний ринок; економічна ефективність; державні адресні інвестиційні програми; стратегічним плануванням; території.*

Keywords: *regional investment and construction complex; tools for improvement of efficiency; construction market; economic efficiency; state address investment programs; strategic planning; territory.*

Вступ.

Обґрунтування концепції розвитку і розміщення підприємств інвестиційно - будівельної сфери в Україні території пов'язано зі стратегічним плануванням економічного регіонального розвитку окремо взятої території. Значний резерв розвитку ховається в досягненні оптимального рівня в поєднанні екстенсивних та інтенсивних показників інтенсифікації будівельного виробництва в регіоні. Забезпечити оптимальність вказаного поєднання можна лише, враховуючи спільність інтересів галузі і території.

При цьому інтереси повинні здійснюватися через інвестування в матеріально - технічну базу підприємств інвестиційно - будівельної сфери на конкретній території, а також через раціональне розвиток і грамотне регіональне розміщення виробничих сил. Також необхідно брати до уваги той факт, що в основі ефективності функціонування лежать такі умови, як: природні фактори, соціально - економічні особливості та виробничо - технічні фактори. Потім на рівні регіону, з огляду на об'єктивну економічну ситуацію, приймаються програми (стратегічні рішення) на майбутнє. Ці програми визначають загальні обсяги інвестицій і найбільш важливі регіональні будівельні проекти.

Нові підходи до формування механізмів регулювання діяльності підприємств регіонального інвестиційно-будівельного комплексу (РІБК) дозволить нам прискорити процес формування інвестиційно-будівельного ринку і підвищити результативність функціонування організацій і підприємств будівельної галузі. Перш за все, необхідно визначитись з тим, що може включати в себе об'єкт оцінки як система: суб'єкти, що знаходяться у стосунках один з одним; об'єкти; інфраструктуру (банки, товарні та сировинні

біржі, брокерські фірми і контори, пенсійні та страхові фонди, іпотечні фірми та ін.); ринкові механізми (ціна, відсотки за кредит та тощо); державний контроль і регулювання ринку, аудиторські підтримки малого бізнесу, фонди підтримки малого бізнесу, судові органи. Факторна схема впливу на РІБК схематично зображено на рис. 1.

Для оцінки ефективності діяльності РІБК необхідний великий і в той же час однорідний інформаційний масив. Разом з тим система показників, що розраховується, не дозволяє в повній мірі це здійснити, оскільки значна частина показників розраховується в регіональних його підрозділах, на основі значно різняться між собою «місцевих» методик.

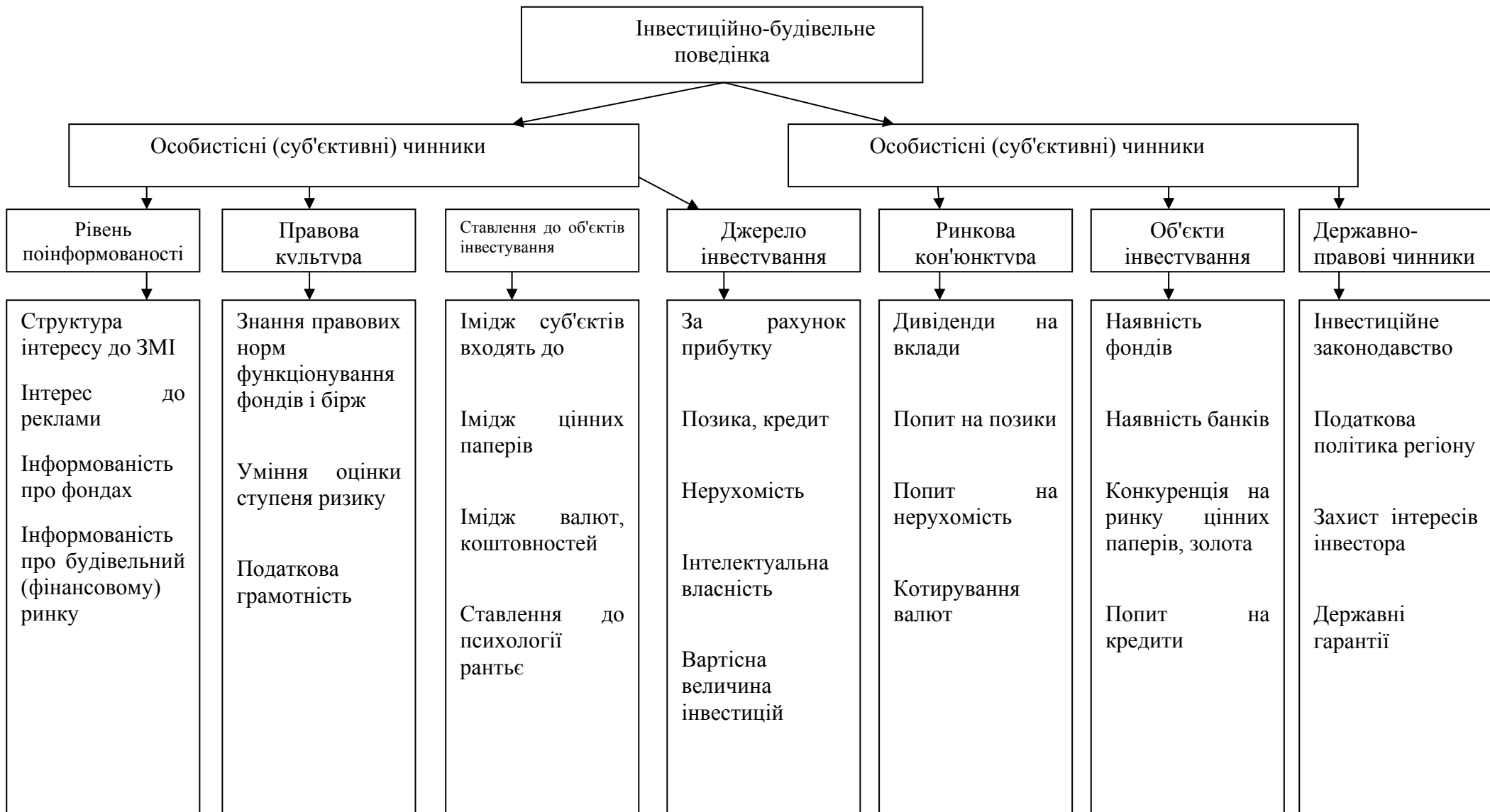

Рис. 1. Чинники впливу на розвиток регіонального інвестиційно-будівельного комплексу

Для створення системи регулювання РІБК слід використовувати статистичні дані, які характеризують стан інвестиційного циклу і ключових елементів інвестиційно - будівельного комплексу: ринку інвестицій, фінансів, факторів виробництва, кінцевих товарів і послуг. Як відомо, економічна ефективність характеризує господарську доцільність прийнятих рішень і визначається як відношення ефекту до витрат, пов'язаного з досягненням певного ефекту. За радянських часів нижня межа їх ефективності капітальних вкладень регулювалася спеціально зафіксованими нормативами, які встановлювалися для народного господарства в цілому, галузей та первинних ланок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика оцінки інвестиційно,інноваційного розвитку регіонів досліджувалась та досліджується значною кількістю закордонних і вітчизняних вчених. При цьому відмічаємо три групи наукових досліджень з цієї проблематики:

- наукові дослідження, акцент у яких робиться на оцінці інноваційної складової розвитку регіону.

До таких досліджень можемо віднести наукові розробки на, ступних вчених: О.Ю. Доценка, В.С. Болгова, Є.В. Ханова, Ю.М. Харазішвілі, Ю.С. Дорофєєвої, О.Б. Жихора та ін.;

- наукові дослідження, акцент у яких робиться на оцінці інвестиційної складової розвитку регіону.

До таких досліджень можемо віднести наукові розробки наступних вчених: Н.Є. Скоробогатової, О. Савлук, Т.В. Уманець, О.В. Лучакової, М.Д. Лесечко, А.О. Чеме, рис, О.М. Чемерис та ін..

Окремо можливо виокремити розробки державних органів та наукових інститутів України, серед яких можна виділити: методику рейтингової оцінки інвестиційної привабливості регіонів України, що була запропонована Інститутом Реформ; методику оцінки регіонального інвестиційного потенціалу, яка розроблена авторським колективом Ради по вивченню продуктивних сил НАН України; методику розрахунку індексу інвестиційної привабливості регіонів (ІППР), що була розроблена Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій . Оцінка ефективності капітальних вкладень здійснювалася на основі типових методик оцінки економічної ефективності інвестиції і капітальних вкладень за період з 1959 по 1980 рр., методики (основні критерії та положення) в порівнянні та оцінці економічної ефективності.

Постановка задачі.

Метою статті є розглянути інструменти підвищення результативності функціонування регіонального інвестиційно-будівельного комплексу, як систему відносин між учасниками інвестиційно - будівельного циклу із приводу освоєння ресурсів і створення матеріальних і інших благ.

Результат.

В даний час галузева специфіка інвестиційно-будівельного комплексу, складність взаємовідносин між її учасниками не дозволяють в повній мірі застосовувати критеріальну систему оцінки економічної ефективності. Сталося прийняття різноманітних галузевих, регіональних методик оцінки ефективності, які базуються на двох підходах: один був заснований на науковому принципі абсолютної економічної ефективності, інший на принципі порівняльної економічної ефективності.

Проведені розрахунки показників економічної ефективності капітальних вкладень зіставлялися з нормативними значеннями, отриманими раніше розрахунковим шляхом. Значення нормативних показників і коефіцієнтів інвестиційних капітальних вкладень були строго систематизовані і розподілені по галузях народного господарства, рідко коливалися, в основному в рамках від 0,07 до 0,25.

В кінці 1970-х рр. при розрахунку ефективності враховувалися витрати на інвестування виробничої сфери національної економіки, екологічні наслідки розширення масштабу виробництва, що дозволило достовірно і всебічно визначити ефективності таких розрахунків і підвищити об'єктивність експертних оцінок. В умовах адміністративно-командної системи господарювання була відсутня оцінка ризику непередбачених обставин і невизначеності поточного стану, взаємозв'язку номінальних і достовірних реальних вартісних оцінок з урахуванням інфляції, руху грошових потоків і інших чинників.

При розробці методики оцінки ефективності інвестиційних проектів стосовно перехідній економіці України були використані як вітчизняні, так і зарубіжні методики прийняття інвестиційних рішень, зокрема, методика Світового банку [1, С. 185]. Методика порівняльної економічної ефективності була доповнена з урахуванням економічного моделювання фінансових і грошових потоків, що включають безпосередньо пов'язані з підготовкою і реалізацією проекту приплив грошових коштів, а також витрати за розрахунковий період, з урахуванням мультивалют. Не менш важливим принципом є порівнянність в порівнянні різних проектів (варіантів проекту). Дана методика дозволяє визначити позитивність і максимум ефекту, де ключовим моментом є облік такого чинника, як час - при визначенні ефективності слід враховувати такі аспекти фактора часу, як: динамічність параметрів проекту, де безпосередньо буде відображено його економічне оточення, будуть виявлені розриви в часовому відрізьку між виробництвом товарів і продукції, надходженням запасу ресурсів, і перерахуванням коштів за їх поставку, нерівноцінність різночасних витрат і результатів діяльності.

У новій методиці було враховано і наявність всіляких учасників проекту, відмінність їх інтересів, оцінок вартості капіталу: була введена практика розрахунку різних видів ефективності - комерційної, громадської, регіональної, бюджетної та тощо. Разом з тим встановити, функціонують чи введені в експлуатацію виробничі об'єкти, випускають вони продукцію і яка рентабельність по відношенню до галузевої норми цих виробництв, представляє велику складність. Це пов'язано з тим, що на даний момент

практично відсутній офіційно публікується інформація, яка характеризує реальний економічний стан виробничих потужностей, які були введені в рамках державних адресних інвестиційних програм.

Величина додатково одержуваної інвестором прибутку може бути визначена за такою формулою:

$$П_{дiП} = E_{п} * K_{в} * (T_{пр} - T_{ф}), \quad (1)$$

де: $P_{дiП}$ - додатковий інвестиційний прибуток;

$E_{п}$ - прогнозована ефективність створюваного в результаті інвестування виробництва, на рік;

$K_{в}$ - реальна величина капітальних вкладень, які були вкладені в виробничий процес, усл.ед. ;

$T_{пр}$ - прогнозований термін введення об'єкта в експлуатацію;

$T_{ф}$ - фактичний термін введення об'єкта в експлуатацію [2, С. 81].

На основі аналізу вітчизняного і світового досвіду виділимо основні підходи до визначення ефективності функціонування РІБК.

1. Підхід, запропонований О.І. Щукіним, який базується на наступних основних критеріях і мотиви об'єднання в складну корпоративну структуру:

- синергичний ефект, в тому випадку, коли при об'єднанні, вартість більшого економічного суб'єкта може в кілька разів перевищувати сумарну вартість економічних суб'єктів, які безпосередньо беруть участь в процесі злиття) [2, С. 83]. Одним з варіантів оцінки показника синергетичного ефекту може виступати чистий приведений дохід - базовий показник для визначення економічної ефективності, і його збільшення, як очікуваного за підсумками створення корпоративної структури;

- операційна економія за рахунок того, що відбудеться корегування повторюваних управлінських функцій, в подальшому централізація і скорочення витрат на збут своєї продукції;

- економія за рахунок зростання масштабів виробництва його цілеспрямованої концентрації в подальшому призводить до істотного зниження витрат, більш ефективному та інтенсивному використанню власних ресурсів [3, С. 89];

- диверсифікація, яка призведе до приросту основної вартості і дозволить знизити корпоративні ризики, вивільнить грошові кошти та інші оборотні активи, які можуть бути спрямовані на освоєння нових технологій і завоювання довготривалих конкурентних переваг у своїй виробничій ніші.

Підхід, пов'язаний з виявленням конкурентних переваг, обумовлених якісними показниками і споживчими характеристиками, вартістю будівельної продукції (товарів, робіт та послуг); інвестиційним та інноваційним потенціалом галузі, забезпеченістю достатні виробничі і збутові потужностями, наявністю в доступному для огляду майбутньому середньостроковій і довгостроковій стратегії діяльності, яка дозволить зберегти або забезпечити зростання обсягів продажів, наявністю відпрацьованої ідеології і сформованої корпоративної культури [4, С. 121].

Висновки.

Підхід, пов'язаний з теорією транзакційних витрат, акцентує увагу на можливості різних форм економії на базі перспективних середньострокових і довгострокових договірних зобов'язань, які виступають регуляторами спільної діяльності економічних суб'єктів. Таке явище, як контракція, безпосередньо виступає у вигляді процесу досягнення взаємовигідних мережевих між установчих зобов'язань і домовленостей, вартістю певних коштів, якої виступатимуть "транзакційні витрати" [5]. Ряд вихідних положень даної концепції може бути врахований при аналізі ефективності діяльності РІБК.

По-перше, виникає необхідність розглянути технологічні умови та відмінності виробництва економічних суб'єктів, які ініціюють інтеграцію, дані дії необхідно здійснювати ще в період опрацювання та укладення контрактних відносин між вищевказаними суб'єктами.

По-друге, є необхідність у всебічному вивченні та опрацюванні системи контрактних зв'язків, які стосуються основних економічних аспектів поточної спільної діяльності, куди, в тому числі будуть включені грошово-фінансовий, науково-технічний, збутової та ін.

По-третє, обов'язковою умовою буде наявність спільної власності, даний факт буде виступати істотним і незаперечним гарантом, того, що контрактні відносини будуть реалізовані.

Необхідно підкреслити певну обмеженість даного підходу при проведенні аналізу ефективності економічної інтеграції РІБК. Перш за все, мало враховується фактор перспективності взаємодії економічних суб'єктів-партнерів, а також можливу зміну технічних, технологічних, а також економічних умов діяльності в результаті виявлення нових цільових установок і виконання спільних довгострокових програм. Крім того, до уваги не береться такий інтеграційний фактор, як реальна можливість співуправління інвестиціями, грошовими потоками та іншими фінансовими ресурсами, узгоджена взаємодія фінансових інститутів і економічних об'єднань (вивчення питання йде під кутом зору за схемою взаємодії "постачальник - споживач", "виробництво - збут").

На наш погляд, необхідно також враховувати принцип багатоетапного моніторингу на різних стадіях виконання, розробки, підготовки щодо здійснення проекту РІБК, оцінка ефективності на кожному етапі розвитку повинна визначатися повторно з урахуванням різної глибини опрацювання досліджуваної проблеми.

Література.

1. Просович О.П., Бондаренко Ю.Г., Прийма Л.Р. Стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку регіону в умовах економічної кризи / О.П. Просович, Ю.Г. Бондаренко, Л.Р. Прийма // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. — 2009. — № 640. — С. 183—188.
2. Щукін О.І., Целіна Н.О., Дерев'янка Я.М. Методичні підходи оцінки інвестиційного потенціалу регіону / О.І. Щукін, Н.О. Целіна, Я.М. Дерев'янка // Економічний вісник Донбасу. — 2008. — № 1. — С. 79—90.
3. Інвестиційний клімат в Україні: фактори регіональних ризиків / Державний комітет України з питань розвитку підприємництва; Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України / О.В. Кужель та ін. — К., 1999. — 192 с.
4. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. — К.: Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, 2014. — 390 с.
5. Regional Innovation Scoreboard 2009. Methodology report. December 2009. — Access Mode: <http://www.proinno,europe.eu/page/regional,innovations, coreboard>.

References.

1. Prosovych, O.P. Bondarenko, Yu.H. Pryjma, L.R. (2009), "The strategy of innovative — investment development of region in conditions of economic crisis", Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politehnika". Problemy ekonomiky ta upravlinnia, vol. 640, pp.183—188.
2. Schukin, O.I. Tselina, N.O. Derev'ianko, Ya. M. "Methodical approaches of an estimation of investment potential of the region", Ekonomichnyj visnyk Donbasu, vol. 1, pp. 79—90.
3. The state Committee of Ukraine for entrepreneurship development; the Council for study of productive forces of Ukraine of NAS of Ukraine (1999), "Investytsijnyj klimat v Ukraini: faktory rehional'nykh ryzykiv" [Investment climate in Ukraine: the factors of regional risks], Kyiv, Ukraine.
4. Institute for economic research and policy con, sulting (2014), "Rejtynh investytsijnoi pryvablyvosti rehioniv" [The rating of investment attractiveness of regions], The state Agency for investment and national projects of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
5. European Commission (2009), "Regional Innovation Scoreboard 2009", available at: <http://www.proinno,europe.eu/page/regional,innovation, scoreboard> (Accessed 1 august 2016).

Стаття надійшла до редакції 23.11.2018 р.